

KA03 – Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání

Vazba na KAP 2019-2021: aktivity A 1.3.4, C 1.1.3, A1.2.5,

Vazba na ŠIKK 2020-2021: aktivity A1.1.1, A1.1.2, A2.3.1, A2.3.2, A3.7.1 – A3.7.5, A3.8.1

Projekt RPVOK navazuje na již probíhající projekt IKAP OK I., jehož předpokládané datum ukončení je 31. 10. 2020. U projektu RPVOK budeme vycházet z již dosažených výsledků, poznatků a zkušeností získaných v první vlně a nově se zaměříme na nové problematické oblasti a snahu dosáhnout v nich pozitivního zlepšení.

Jednou z takových oblastí jsou předčasné odchody ze vzdělávání, které je potřeba vnímat v širokém kontextu sociálních a ekonomických vztahů, ale i školského systému. Opuštění vzdělávání bez dostatečné kvalifikace, nese s sebou negativní důsledky především v podobě zvýšeného rizika nezaměstnanosti mladistvých a rizika sociálního vyloučení. Problém je závažný zejména v situaci, kdy žák po odchodu ze střední školy, z odborného vzdělávání nebo základní školy nepřechází na školu jinou, nebo do jiného oboru a nezíská tak žádnou odbornou kvalifikaci, která je podmínkou pro uplatnění na trhu práce.

Z tohoto pohledu je potřeba věnovat předčasným odchodům ze vzdělávání zvýšenou pozornost. Zkušenosti i výzkumy ukazují, že předčasné odchody ze vzdělávání mají zpravidla komplexní charakter a jsou podmíněny řadou dlouhodobých příčin, proto ani jejich řešení nemůže být jednoduché. Proto se v rámci KA03 Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání chceme **zaměřit na komplexní preventivní a intervenční aktivity, které budou zaměřeny na žáka, jeho rodinu a školu.**

Klíčová aktivita KA03 – Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání bude v souladu se schváleným Krajským akčním plánem rozvoje vzdělávání Olomouckého kraje na období 2019-2021 a Školskou inkluzivní koncepcí Olomouckého kraje pro období 2020-2021. KA03 svým obsahem odpovídá v rámci vyhlášené Výzvy č. 02_19_078 Implementace krajských akčních plánů II jedné z povinných aktivit – konkrétně aktivitě č. 3: Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání, a to především aktivitám na podporu preventivních, intervenčních a kompenzačních opatření u žáků ZŠ a SŠ s akcentem na žáky sociálně znevýhodněné a kulturně odlišné, žáky s potřebou podpůrných opatření a žáky z nepodnětného rodinného prostředí, kteří jsou nejvíce ohroženi předčasným ukončením školní docházky.

Krajské centrum prevence předčasných odchodů (KCPPO) ze vzdělávání vznikne na základě stávající struktury Pedagogicko-psychologické poradny

Olomouckého kraje. Centrum povede **Krajský metodik prevence předčasných odchodů ze vzdělávání**, který vytvoří tým 5 metodiků prevence předčasných odchodů ze vzdělávání (včetně samotného krajského metodika), dále jen **metodik**. Každý metodik bude působit na jednom z 5 zapojených pracovišť Pedagogicko-psychologické poradny Olomouckého kraje (v Olomouci – krajský metodik, Přerově, Prostějově, Šumperku, Jeseníku). Každý z těchto metodiků bude koncepčně realizovat preventivní, intervenční a kompenzační opatření směřující k minimalizaci rizik předčasných odchodů ze vzdělávání na základních a středních školách v okrese působnosti pracoviště PPP. V centru bude také působit Koordinátor věcných aktivit KCPPO, jehož hlavním úkolem bude koordinace činností projektu se standardními činnostmi PPP a SPC Olomouckého kraje. Více ke struktuře krajského centra prevence předčasných odchodů ze vzdělávání viz Příloha KA03_Model KCPPO a k náplním práce uvedených pozic v Příloze KA01_Náplně práce RPVOK.

V rámci KA03 budou realizovány následující aktivity:

- Úvodní metodická setkání s řediteli škol
- Pravidelná setkávání metodiků se zástupci školních poradenských pracovišť (ŠPP) škol v kraji
- Práce metodiků v terénu

Úvodní metodická setkání s řediteli škol

Na počátku projektu bude v jednotlivých okresech kraje (dle pracovišť PPP v Olomouci, Přerově, Prostějově, Šumperku, Jeseníku) realizováno úvodní setkání metodiků s řediteli středních a základních škol, kteří budou seznámeni s problematikou a riziky předčasných odchodů ze vzdělávání, s principy a obsahem práce metodika a namotivováni ke spolupráci s odborníky z jednotlivých pracovišť PPP.

Pravidelná setkávání metodiků se zástupci ŠPP škol v kraji

Dvakrát ročně v průběhu školního roku budou na jednotlivých pracovištích PPP probíhat setkání menších skupin (10 – 15 účastníků) ze zástupců ŠPP s metodiky. Tato setkání budou zaměřena na předávání znalosti pedagogům o možnostech preventivních činností směřujících ke snížení počtu mladých lidí, předčasně odcházejících ze vzdělávacího procesu a především, zabránění vzniku podmínek, jež mohou k tomuto kroku vést. Podpora průběžného vzdělávání členů ŠPP (nabídka seminářů, workshopů, sdílené dobré praxe).

Práce metodiků v terénu

V rámci KA03 budou metodici pravidelně navštěvovat jednotlivé základní a střední školy za účelem vytipování žáků ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání.

Důvody předčasného ukončení školní docházky a odborné přípravy na základních a středních školách jsou vysoce individuální, často jsou složitě provázány a strukturovány, takže je obtížné určit, co je skutečnou prvotní příčinou a co spíše následkem. Proto jejich identifikace vyžaduje komplexní přístup.

Identifikace bude probíhat na základě konzultace metodika s výchovným poradcem, s dalšími členy ŠPP, s vyučujícími, a na základě diagnostiky žáků a rozhovorů s jejich rodinou. V rámci diagnostiky mohou být identifikovány různé problémy jako například nezáměr o školu, chybná volba oboru nebo školy, nezáměr o vzdělávání, předčasná snaha se osamostatnit, změna životního stylu a neschopnost akceptovat školní povinnosti, špatný prospěch, specifické poruchy učení nebo zdravotní postižení, výchovné problémy, nízké vzdělání a vzdělanostní ambice rodičů, neschopnost rodičů pomoci dítěti se školním učivem, nezáměr rodiny, chybně zvolený obor nebo úroveň vzdělání, nedostatek informací, přecenění schopností žáka, drogové nebo jiné závislosti, sociální podmínky nebo psychologické charakteristiky žáka.

Při návštěvách základních škol půjde především (ve spolupráci s výchovným/kariérovým poradcem) o motivaci žáků druhého stupně ZŠ k výběru střední školy, která odpovídá jejich zájmům a možnostem jejich nadání.

Pokud se u žáků vyskytnou výše uvedené rizikové faktory, je potřeba jim věnovat včasné zvýšenou pozornost. Problémem je ovšem skutečnost, že řada žáků i rodičů se s osobními, rodinnými, finančními a dalšími obtížemi na školu neobrátlí, naopak mají často tendenci je spíše zakrývat, omlouvat absence a podobně. Školy tak nemají dostatek informací a řadu obtíží žáků mohou začít řešit až v situaci, kdy dojde k vyhocení problémů a náprava je již obtížnější.

Jedním z účinných prostředků prevence na základních a středních školách je proto **včasné vyhledání žáků, kteří jsou předčasným odchodem ze školy potenciálně nejvíce ohroženi**. Vyhledávání potenciálně problematických žáků bude probíhat na základě:

- mapování klima ve třídě, které má vliv na chování žáků, ale také na jejich motivaci k výkonu, na průběh i výsledky učení;
- monitoringu míry konzumace drog na školách a podpory programu protidrogové prevence;
- screeningu v rámci adaptačního kurzu;
- preventivních individuálních rozhovorů školního psychologa nebo výchovného poradce se žáky;
- pohovorů s vybranými žáky na základě upozornění učitelů;

Na základě rozboru zjištěných skutečností, proběhne hledání možnosti motivace a podpory žáků. Pro konkrétní školu bude metodikem navržen soubor vhodných opatření, která budou realizována ve spolupráci se ŠPP a pedagogy dotčené střední

školy. Tato opatření lze rozdělit do tří hlavních kategorií: **preventivní, intervenční a kompenzační**.

Preventivní opatření

Hlavním cílem preventivních opatření je zabránit vzniku podmínek, jež mohou vést k předčasnému ukončování školní docházky.

Proto na základě zjištěných skutečností budou metodikem navržena vhodná opatření, která budou zaměřena na podporu dobrého klimatu a vztahu žáků v kolektivu, s učiteli a ke škole, a především na zlepšení kvality a přitažlivosti výuky, a podporu zájmu o budoucí profesi, dále podpora změn klimatu škol k otevřenosti a toleranci k dětem, žákům a studentům se SVP. Jedním z nástrojů zvyšování přitažlivosti výuky, zejména pro žáky s problematickým vztahem k teoretickým předmětům, může být důraz na prakticky zaměřenou výuku a ukázání smyslu školní přípravy. Podstatné je ukázat žákům budoucí profesi a podpořit tak jejich zájem o setrvání ve škole a dokončení studia. Další preventivní opatření se mohou zaměřit zejména na otázky, jako je systematická jazyková podpora pro děti z rodin migrantů, posílení integrace nebo cílená podpora znevýhodněných žáků.

Při návštěvách základních škol půjde především (ve spolupráci se ŠPP, konkrétně s kariérovým či výchovným poradcem) o motivaci žáků druhého stupně ZŠ k výběru střední školy, která odpovídá jejich zájmům a možnostem jejich nadání. Zde bude aktivně uplatňována spolupráce s Krajským centrem kariérového poradenství, které vznikne v rámci KA06 v projektu IKAPOK II.

KA04 Kariérové poradenství v odborném vzdělávání projektu RPVOK je důležitou součástí zmiňovaného systému. Jde o zřízení centra kariérových konzultantů na pracovištích PPP OK. Tito konzultanti budou úzce metodicky a intervenčně spolupracovat s kariérovými poradci na vybraných dvouletých a tříletých odborných školách.

KA06 Kariérové poradenství v projektu IKAPOK II, KA04 Kariérové poradenství v odborném vzdělávání projektu RPVOK a KA03 Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání projektu RPVOK se navzájem doplňují a jejich témata jsou provázaná. Předčasné odchody ze základní, střední i střední odborné školy mají svůj specifický průběh, který probíhá v několika fázích. Na začátku často stojí nevhodná volba oboru a ta může přes rostoucí obtíže při studiu vést až k odchodu ze střední školy, případně i registraci mladistvého nezaměstnaného na úřadě práce. V některých případech může předčasné ukončení studia vyústit v úplný odchod žáka ze vzdělávání. Existuje ovšem celá řada možností, jak tento problém vyřešit. Jako řešení se nabízí např. okamžitý přechod na jiný obor nebo školu, pozdější návrat do vzdělávání, doplnění kvalifikace prostřednictvím absolvování kurzů vedoucích k profesní kvalifikaci aj.

Aktivity KA06 projektu IKAPOK II situaci předčasných odchodů ze vzdělávání **preventivně řeší ihned** na jejím začátku a to tím, že žákům nabízí možnost využít

spolupráce s vyškoleným kariérovým poradcem, který na škole působí. Kariéroví poradci zapojených ZŠ a gymnázií projdou úvodním vzdělávacím programem určeným pro rozšíření jejich kompetencí po stránce teoretické i praktické, včetně semináře zaměřeného na práce s počítačovým diagnostickým programem určeným pro účely kariérového poradenství. Na základě výsledků společné práce kariérového poradce a žáka pak lze určit, jaká škola bude pro jeho další studium vhodná, vzhledem k jeho osobnostnímu profilu, znalostem, schopnostem, nadání, koníčkům aj. a tím se zabrání předčasnému odchodu žáka ze vzdělávání.

Obsahově se tým KCPPO (KA03) také setkává s týmem RC APA (KA02) při řešení problémů žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním ohroženým tímto odchodem.

Intervenční opatření

Cílem intervenčních opatření je řešit objevující se obtíže v rané fázi a snaží se zabránit tomu, aby vedly k předčasnému ukončení školní docházky. Účinnou formou pomoci ohroženým žákům jsou systémy včasného varování, zkvalitnění pedagogického vedení, doučování žáků, uplatnění individuálních výukových přístupů a lepší spolupráce s rodiči. Proto metodikem pro danou konkrétní školu budou navržena vhodná opatření zaměřená na zlepšení školního klima a vytvoření motivujícího výukového prostředí. Podpora žáků ohrožených školním neúspěchem při přechodu ze základního vzdělávání na střední vzdělávání.

V případě, kdy se objeví absence, nezvládání učiva, rodinné, zdravotní nebo finanční problémy v takovém rozsahu, že hrozí odchod žáka, budou na školách využity konkrétní nástroje, kterými se bude situace řešit za účelem podpory setrvání žáka ve škole. Řešení samozřejmě závisí i na charakteru problému a konkrétní situaci žáka, možnosti přechodu do jiného oboru a řadě dalších okolností. Typickými aktivitami budou například pomoc (konzultace) školního psychologa nebo výchovného poradce, pohovory s rodiči, doučování nebo individuální konzultace, vytvoření individuálního vzdělávacího plánu, psychologická a speciálně pedagogická diagnostika a intervenční činnosti pracovníků PPP, přestup žáka do snadnějších oborů studia nebo jiné kategorie vzdělávání a další.

Kompenzační opatření

Předčasný odchod ze školy, který vyústí až do úplného odchodu ze vzdělávání, není problémem řešitelným jen v rámci školského systému, jeho příčiny i následky je třeba řešit i v rámci řady dalších oblastí, zejména v kontextu sociálních opatření, řešení nezaměstnanosti mladých lidí, podpory jejich návratu do vzdělávání, případně i rozvoje nástrojů uznávání kvalifikací a podobně.

Pokud mladistvý zcela opustí vzdělávání, končí velmi často jako nezaměstnaný na úřadu práce. Mladí nezaměstnaní s nízkou úrovní vzdělání evidovaní na úřadech práce představují skupinu, která již vzdělávání předčasně opustila, ať již z důvodu odchodu ze školy, nebo nepokračování ve studiu po ukončení základní docházky.

Často se vyznačují nedostatečnou motivací, nízkým sociálně-ekonomickým zázemím, odlišnými hodnotami ve vztahu ke vzdělávání. V této chvíli by proto měla přicházet ke slovu tzv. kompenzační opatření, která by dávala příležitost ke vzdělávání a odborné přípravě těm, kteří již školní docházku předčasně ukončili. Hlavním cílem je podpořit mladé lidi prostřednictvím psychologického a karierního poradenství, aby se znovu zapojili do systému řádného vzdělávání nebo nabídnout jim druhou šanci v podobě přestupu do jiných studijních oborů nebo kategorie vzdělání, které více odpovídají studijním předpokladům konkrétního žáka, popřípadě možnost rekvalifikace.

Na druhé straně se jedná o skupinu mladých, kteří již musí čelit konkrétním nepříjemným dopadům předčasného odchodu ze školy, což naopak může vést i k určitým pozitivním změnám v jejich postoji ke vzdělávání a ochotě se do vzdělávacího procesu vrátit. Zde předpokládáme dle potřeby spolupráci s Krajským centrem kariérového poradenství (KCKP), které vznikne v aktivitě KA06 projektu IKAPOK II.

Vždy koncem školního roku bude realizováno **společné setkání s kariérovými/výchovnými poradci** projektu IKAPOK II, na kterém v rámci diskuzního panelu budou shromážděny informace, realizované aktivity a zkušenosti a po jejich vyhodnocení bude vytyčen plán na další školní rok. Tým KCPPO se bude zúčastnit závěrečné konference pořádané týmem KCKP projektu IKAPOK II a bude zde diskutovat výstupy z činnosti

Zveřejnění obsahu a výsledků práce KCPPO ze vzdělávání bude prezentováno na webovém portálu www.ikap.cz projektu IKAPOK II. Portál bude navazovat na stávající portál projektu IKAP OK I a bude i nadále sloužit pro shromažďování a přenos informací, jako centrální komunikační platforma a úložiště veškerých dokumentů projektů IKAPOK II a RPVOK. Na portále bude zřízena online poradna, ve které budou na dotazy odpovídat metodici KCPPO.

Aktivita KA03 je úzce provázána s činností Informačního a poradenského střediska pro volbu a změnu povolání ÚP Olomouckého kraje. Toto středisko se podílí na realizaci národního individuálního projektu Podpora informačních a poradenských středisek Úřadu práce ČR (PIPS), reg. č. CZ.03.1.54/0.0/0.0/15_011/0004218. Doba realizace projektu je 1. 1. 2017 – 31. 12. 2022. Cílem projektu je zvýšení komplexnosti a kvality služeb poskytovaných Informačními a poradenskými středisky, což ve výsledku povede k aktivnímu působení střediska jako nástroje prevence nezaměstnanosti ve spádové oblasti. Na počátku realizace bude nastaven základní způsob spolupráce KCPPO a IPS ÚP, která průběžně dle potřeby bude rozšiřována. Na konci projektu bude součinnost vyhodnocena.

Porady realizačního týmu KA03 a porady vedoucích jednotlivých KA se budou konat cca 1x za měsíc (v případě potřeby častěji). Z porad bude pořizován zápis.

Výstup aktivity:

RPVOK

Kód indikátoru	Název	Plánovaná hodnota
5 49 01	Počet regionálních systémů	1
V souladu s popisem KA03 bude vytvořen regionální systém prevence předčasných odchodů ze vzdělávání v podobě Krajského centra prevence předčasných odchodů ze vzdělávání, který bude realizovat aktivity na podporu preventivních, intervenčních a kompenzačních opatření u žáků ZŠ a SŠ s akcentem na žáky sociálně znevýhodněné a kulturně odlišné, žáky s potřebou podpůrných opatření a žáky z nepodnětného rodinného prostředí, kteří jsou nejvíce ohroženi předčasným ukončením školní docházky.		
5 08 10	Počet organizací, které byly ovlivněny intervencí systémovou	139
Všechny střední a základní školy zapojené do projektu Viz Příloha KA01_Seznam zapojených ZŠ a Příloha KA01_Seznam zapojených SŠ		

Související náklady: Krajský metodik KCPPO 1x, Metodik KCPPO 4x, Koordinátor věcných aktivit KCPPO 1x + náklady na neinvestiční vybavení dle zdůvodnění v komentáři k rozpočtu a odkazu na příslušnou KA, poměrově náklady na administrativní tým a další.

Více informací k popisu aktivity v přílohách:

Příloha KA03_Model KCPPO

Příloha KA03_Harmonogram podaktivit

Příloha Přehled klíčových výstupů k naplnění indikátorů projektu ESF

Příloha Soupis pořízeného vybavení

KA01_Seznam zapojených ZŠ

Příloha KA01_Seznam zapojených SŠ

Příloha KA01_Náplně práce RPVOK